

Brüssel, 31.5.2024
COM(2024) 366 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Vanuatu kodanike viisanõudest vabastamise peatamise kohta

1. Sissejuhatus

Investoritele kodakondsuse andmise kavad (nn kuldsed passid), mida rakendavad kolmandad riigid, kelle kodanikel on viisavaba juurdepääs ELile, võivad kujutada endast mitmeid julgeolekuriske ELile ja selle liikmesriikidele. Eelkõige võidakse kasutada neid kavu selleks, et hoida kõrvale tavapärasest ELi lühiajalise viisa menetlusest ning sellega kaasnevast individuaalsete rände- ja julgeolekuriskide põhjalikust analüüsist, sealhulgas rahapesu ja terrorismi rahastamist tõkestavatest meetmetest¹. See on eriti problemaatiline sellepärast, et selliste kavade alusel soodustatud isikutele välja antud passid ei ole eristatavad muudest tavapassidest.

Komisjon on konsulteerinud kõigi investoritele kodakondsuse andmise kavasid rakendavate viisanõudest vabastatud riikidega, et ennetada ja maandada võimalikke julgeolekuriske ELi jaoks². Vanuatu on esimene ja seni ainus riik, mille puhul on aktiveeritud määruses (EL) 2018/1806³ (edaspidi „viisamäärus“) sätestatud avaliku korra ja julgeoleku kaalutlusel viisanõudest vabastamise peatamise kord.

Vanuatu on kantud määruse (EL) 2018/1806 II lisas nende kolmandate riikide loetellu, kelle kodanikud vabastatakse liikmesriikide välispiiri ületamisel viisanõudest sellise viibimise puhul, mis ei ületa 90 päeva mis tahes 180päevase ajavahemiku jooksul. Vanuatu kodanikud on olnud vabastatud viisanõudest alates 28. maist 2015, mil kirjutati alla Euroopa Liidu ja Vanuatu Vabariigi vahelisele lühiajalise viisa nõudest loobumist käsitlevale lepingule⁴ (edaspidi „leping“) ja hakati seda lepingut kohaldama.

Vanuatu on alates 25. maist 2015 kasutanud investoritele kodakondsuse andmise kavasid, mis võimaldavad viisanõudega hõlmatud kolmandate riikide kodanikel omandada hõlpsasti Vanuatu kodakondsuse ja passi ning seega pääseda viisavabalt ELi, minnes mööda Schengeni viisamenetlusest. 2017. aastal hakkas komisjon uurima Vanuatu kodakondsuse andmise kavasid, kuna need tekitasid tõsist muret, sealhulgas puuduste tõttu taotluste julgeolekukontrollis.

Kogutud asjakohaste andmete ja teabe hindamise põhjal jõudis komisjon järeldusele, et Vanuatu investoritele kodakondsuse andmise kavades esines tõsiseid puudusi ja julgeolekuriske, mis võivad ohustada ELi ja selle liikmesriikide sisejulgeolekut, ning aktiveeris viisamääruse artiklis 8 sätestatud viisanõudest vabastamise peatamise korra.

---

¹ Komisjoni 23. jaanuari 2019. aasta aruanne Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Investoritele kodakondsuse ja elamisloa andmise kavad Euroopa Liidus“ (COM(2019) 12 final), lk 23.

² Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Viisanõudest vabastamise peatamise korra raames esitatav kuues aruanne“ (COM(2023) 730 final).

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. novembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1806, milles loetletakse kolmandad riigid, kelle kodanikel peab välispiiride ületamisel olema viisa, ja need kolmandad riigid, kelle kodanikud on sellest nõudest vabastatud (ELT L 303, 28.11.2018, lk 39).

⁴ Euroopa Liidu ja Vanuatu Vabariigi vaheline lühiajalise viisa nõudest loobumist käsitlev leping (ELT L 173, 3.7.2015, lk 48).

Peatamine toimus kolmes etapis, nagu on kirjeldatud allpool. Käesolevas aruandes Euroopa Parlamendile ja nõukogule kirjeldatakse üksikasjalikult peatamiskorra rakendamise eri etappe ja komisjoni dialoogi Vanuatuga. Aruanne esitatakse kooskõlas viisamääruse artikli 8 lõikega 7.

2. 1. etapp – peatamiskorra aktiveerimine (viisamääruse artikli 8 lõike 6 punkt a)

Aastatel 2017–2021 kohtus komisjon mitmel korral ja vahetas korduvalt kirjalikult teavet Vanuatu ametiasutustega, et koguda teavet Vanuatu investoritele kodakondsuse andmise kavade kohta⁵. Selle raames väljendas komisjon sügavat muret ja hoiatas Vanuatu valitsust, et tema kodanike suhtes võidakse uuesti kehtestada viisanõue. Muret tunti eelkõige järgmise pärast:

- suur hulk passe, mis on antud välja kodanikele, kes muidu peaksid ELi reisimiseks viisat taotlema (aastatel 2015–2021 üle 10 000 passi), kusjuures taotluste tagasilükkamise määr oli väga väike;
- puudub nõue, et taotleja peab olema elanud Vanuatus või vähemalt seda külastanud; taotlemisprotsessi haldavad väljaspool Vanuatu (nt Dubais, Tais ja Malaisias) asuvad spetsialiseeritud asutused, mistõttu ei pea taotlejal olema otsest kontakti Vanuatu ametiasutustega;
- puudub vahetu vestluse nõue, mis vähendab Vanuatu ametiasutuste võimalusi taotlejat nõuetekohaselt hinnata või kinnitada taotluses esitatud teavet, sealhulgas selle õigsust ja usaldusväärsust;
- kavade laialdane reklaamimine viisina minna mööda Schengeni viisamenetlusest ja saada hõlpsalt viisavaba juurdepääs ELile;
- taotluste menetlemine väga lühikese tähtaja jooksul, mis ei võimalda teha enne kodakondsuse andmist nõuetekohast julgeolekukontrolli ja vahetada teavet taotleja päritoluriigi või varasema peamise elukohariigiga. Sel põhjusel oli Vanuatu andnud kodakondsuse isikutele, kelle suhtes oli algatatud kriminaaluurimine, sealhulgas isikutele, kes on kantud Interpoli andmebaasidesse⁶;
- nime muutmist käsitlevad leebed õigusaktid, mis võimaldavad kavade alusel kodakondsuse saanud investoritel taotleda identiteedi muutmist.

Lisaks on OECD liigitanud Vanuatu potentsiaalselt suureks ohuks ühise aruandlusstandardi terviklikkusele ja see annab põhjust kahtlustada võimalikku maksudest kõrvalehoidumist ja rahapesu⁷.

---

⁵ Nagu on selgitatud üksikasjalikult ettepanekus võtta vastu nõukogu otsus Euroopa Liidu ja Vanuatu Vabariigi vahelise lühiajalise viisa nõudest loobumist käsitleva lepingu kohaldamise osalise peatamise kohta (COM(2022) 6 final).

⁶ 2019. aasta juulis sai komisjon teada, et Vanuatu investoritele kodakondsuse andmise kavade alusel oli antud kodakondsus taotlejatele, kes on kantud Interpoli andmebaasidesse, ning et mõni taotleja oli esitanud võltsitud dokumente (eelkõige võltsitud karistusregistri andmeid), mida Vanuatu asjakohased ametiasutused ei olnud avastanud.

⁷ <https://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/crs-implementation-and-assistance/residence-citizenship-by-investment/>.

Kuna eespool nimetatud teabevahetuse raames Vanuatult saadud selgitused ei olnud nende probleemide leevendamiseks piisavad, otsustas komisjon, et investoritele kodakondsuse andmise kavade alusel Vanuatu kodakondsuse saanud isikutega seotud suurenenud riski avalikule korrale ja sisejulgeolekule saab maandada üksnes viisanõudest vabastamise peatamisega.

Selle eesmärgi saavutamiseks võttis komisjon 12. jaanuaril 2022 vastu ettepaneku nõukogu otsuse⁸ kohta osaliselt peatada Vanuatuga sõlmitud viisanõudest loobumise lepingu kohaldamine. Nõukogu võttis otsuse vastu 3. märtsil 2022⁹.

Samal ajal, 27. aprillil 2022, võttis komisjon vastu rakendusmääruse,¹⁰ millega aktiveeriti viisamääruse artiklis 8 sätestatud **peatamiskord**, esialgu üheksaks kuuks (4. mai 2022 kuni 3. veebruar 2023).

Pärast peatamiskorra aktiveerimist ja kooskõlas viisamääruse artikli 8 lõike 6 viimase lõiguga alustas komisjon Vanuatuga **tõhustatud dialoogi**, et teha kindlaks sobivad lahendused, mis aitaksid kõrvaldada asjaolud, mille tõttu viisanõudest vabastamine oli ajutiselt peatatud.

Selle dialoogi raames toimunud **esimesel kohtumisel** 12. mail 2022 väljendas komisjon taht leida lahendus ja tegi ettepaneku korraldada selleks igakuiseid tehnilisi koosolekuid. Lepinguosalisel leppisid kokku, et Vanuatu määrab järgnevate tehniliste koosolekute jaoks kontaktisiku ja teatab sellest komisjonile. Vanuatu teatas komisjonile Vanuatu valitsuse otsusest luua rakkerühm, et vaadata läbi investoritele kodakondsuse andmise kavad. Lepiti kokku, et Vanuatu ametiasutused edastavad komisjonile rakkerühma koostatud eduaruande.

Vanuatu ei ole seejärel paraku sisulist koostööd teinud. Vanuatu jätkas investoritele kodakondsuse andmise kavade rakendamist ning komisjon ei saanud selles esimeses etapis Vanuatu ametiasutustelt mingit teavet võimalike seadusandlike ja muude kui seadusandlike meetmete kohta, mille eesmärk on kõrvalda ajutise peatamise põhjuseks olnud asjaolud.

3. 2. etapp – peatamise pikendamine (viisamääruse artikli 8 lõike 6 punkt b)

Kuna peatamise põhjutanud asjaolud jäid püsima, võttis komisjon vastu delegeeritud määruse, millega **pikendati peatamist 18 kuu võrra kuni 3. augustini 2024**¹¹. Samal ajal võttis nõukogu vastu otsuse lepingu kohaldamise täieliku peatamise kohta¹².

---

⁸ Ettepanek: nõukogu otsus Euroopa Liidu ja Vanuatu Vabariigi vahelise lühiajalise viisa nõudest loobumist käsitleva lepingu kohaldamise osalise peatamise kohta (COM(2022) 6 final).

⁹ Nõukogu 3. märtsi 2022. aasta otsus (EL) 2022/366, millega peatatakse osaliselt Euroopa Liidu ja Vanuatu Vabariigi vahelise lühiajalise viisa nõudest loobumist käsitleva lepingu kohaldamine (ELT L 69, 4.3.2022, lk 105).

¹⁰ Komisjoni 27. aprilli 2022. aasta rakendusmäärus (EL) 2022/693 Vanuatu kodanike viisanõudest vabastamise ajutise peatamise kohta (ELT L 129, 3.5.2022, lk 18).

¹¹ Komisjoni 1. detsembri 2022. aasta delegeeritud määrus (EL) 2023/222 kõigi Vanuatu kodanike viisanõudest vabastamise ajutise peatamise kohta (ELT L 32, 3.2.2023, lk 1).

¹² Nõukogu 8. novembri 2022. aasta otsus (EL) 2022/2198, millega peatatakse täielikult Euroopa Liidu ja Vanuatu Vabariigi vahelise lühiajalise viisa nõudest loobumist käsitleva lepingu kohaldamine (ELT L 292, 11.11.2022, lk 47).

Teises peatamise etapis jätkas komisjon Vanuatuga dialoogi, mille käigus peeti **2023. aasta veebruarist 2024. aasta aprillini neli kohtumist** ja vahetati mitmel korral teavet kirjalikult.

Esimesel neist kohtumistest, mis toimus 15. veebruaril 2023, teavitas tõhustatud dialoogi jaoks määratud Vanuatu kontaktisik – peaministri büroo riikliku julgeoleku nõunik – komisjoni poliitilistest ja seadusandlikest meetmetest, mille Vanuatu oli ette näinud komisjoni tõstatatud probleemide lahendamiseks: uued menetlusstandardid kavade haldamiseks, sealhulgas kodakondsusameti uue juhi ametisse nimetamine; kodakondsuse saamise taotlusi menetlevate eraõiguslike esindajate arvu vähendamine ja parem kontroll, mille tulemusel lõpetatakse ametiseisundi kuritarvitamise korral kutsetunnistuse kehtivus, ning kodakondsusseaduse muutmise ettepanekud, millega kehtestatakse uus range läbivaatamisprotsess. Komisjon palus üksikasjalikke selgitusi nende meetmete kohta ja selle kohta, kuidas kõrvaldatakse nendega asjaolud, mis tingisid peatamise.

4. aprillil 2023 esitas Vanuatu komisjonile 21. märtsil 2023 vastu võetud muudetud kodakondsusseaduse. Peamine selles uues õigusaktis sisalduv uuendus on taotluste läbivaatamise ja taustakontrolli menetluste ja nende eest vastutavate asutuste asendamine. Eelkõige on peaministri moodustatud läbivaatamiskomisjon asendatud kolme asutusega: Vanuatu politseiamet, rahapesu andmebüroo ja immigratsiooniamet. Need asutused teevad kontrollid, sealhulgas Interpoli andmebaasides, ja annavad aru kodakondsuskomisjoni peasekretärile. See uus protsess tähendab automaatset tagasilükkamist taotlejatele, kelle nime kontrollimisel saadakse Interpoli andmebaasis päringutabamus, ÜRO sanktsioonide loetellu kantud riikidest pärit kodanike esitatud taotluste tagasilükkamist ning kontrolliprotsessi pikendamist 14–30 päevani. Paraku ei esitanud Vanuatu ühtki dokumenti, et selgitada õigusaktis tehtud muudatusi ja seda, kuidas kõrvaldatakse nende abil asjaolud, mis olid põhjustanud peatamise.

13. juulil 2023 toimus selle etapi **teine koosolek**, kus komisjon juhtis Vanuatu esindajate tähelepanu vajadusele esitada eespool nimetatud muudetud kodakondsusseaduse kohta üksikasjalik selgitus. Komisjon väljendas muret seadusesse tehtud muudatuste pärast, eelkõige seoses taotluste menetlemise meetodikaga, milles ei pöörata piisavalt tähelepanu probleemidele, mis kujutavad endast riski liikmesriikide sisejulgeolekule, nagu asjaolu, et taotlejate päritoluriikidega ei vahetata karistusregistri andmeid ega teavet rahaliste vahendite päritolu kohta.

5. detsembril 2023 toimus **kolmas koosolek**. Vanuatu esindas hiljuti määratud kontaktisik – Vanuatu kodakondsuskomisjoni peasekretär. Komisjon väljendas kahetsust, et Vanuatu ametiasutuste aeglane reageerimine komisjoni teabenõuetele aeglustab dialoogi, ning tuletas meelde, et peatamismenetluse raames kehtestatud tähtaeg – 3. august 2024 – läheneb. Vanuatu paluti kasutada järgnevaid nädalaid, et esitada puuduv teave ja selgitus poliitika ja seadusandlike muudatuste kohta, et komisjon saaks hindamise lõpule viia.

Pärast koosolekut, 15. detsembril 2023, saadeti Vanuatu ühekuulise vastamistähtajaga hulk lisaküsimusi, mille peale Vanuatu saatis alles 22. märtsil 2024 vastused, millega ei leevendatud veenvalt komisjoni väljendatud muret.

Komisjon teavitas Vanuatut ka hiljuti vastu võetud ettepanekust peatamiskorra läbivaatamise kohta,¹³ millega lisatakse uue sõltumatu peatamisalusena investoritele kodakondsuse andmise kavade rakendamine, ning käimasolevast seadusandlikust protsessist.

Selle etapi neljas ja viimane kohtumine toimus 5. aprillil 2024 komisjoni ja Vanuatu kodakondsuskomisjoni peasekretäri vahel. Komisjon palus Vanuatul selgitada ja täpsustada 22. märtsil 2024 esitatud vastuseid läbivaatamis- ja kontrollimenetluse ning kavade rakendamisse kaasatud asutuste sõltumatuse kohta ning seda, millist mõju oli peatamine avaldanud kodakondsuse saamise taotlustele 2022. ja 2023. aastal. Olemasolevate probleemidega ei olnud tegeletud piisavalt ning mitmed faktilised ja statistilised vastuolud komisjonile varem esitatud andmetes olid lahendamata (vt allpool 3. etapi punkt ii). Vanuatu ametiasutused teatasid komisjonile, et võimalused vahetada teavet tehnilisel tasandil on ammendatud ning et Vanuatu kaalub komisjoni teavitamist poliitilisel tasandil.

4. 3. etapp – komisjoni lõplik hinnang ja ettepanek lõpetada viisanõudest vabastamine (viisamääruse artikli 8 lõige 7)

Nagu on sätestatud viisamääruse artikli 8 lõikes 7, peab komisjon enne delegeeritud õigusakti kehtivusaja lõppemist esitama **Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande** koos oma lõpliku hinnanguga, millele võib lisada seadusandliku ettepaneku määruse muutmiseks, et viia viide asjaomasele kolmandale riigile viisanõudest vabastatud riikide loetelust üle nende riikide loetellu, kelle kodanikelt nõutakse viisat.

Käesolev aruanne esitatakse kooskõlas selle nõudega ning komisjoni üksikasjalik lõplik hinnang on esitatud allpool.

i. Majanduslik sõltuvus kavadest

Enne peatamist **sõltus Vanuatu majandus suurel määral investoritele kodakondsuse andmise kavadest saadud tulust** (2020. ja 2021. aastal 33 % kogutulust¹⁴ ehk 2020. aastal 12,3 % SKPst ja 2021. aastal 10,2 % SKPst). Viisanõudest vabastamise peatamine 2022. aastal tõi kaasa nende **kavade raames laekunud tulu vähenemise 27 %**,¹⁵ mille tulemusel moodustas kavade osatähtsus SKPs ligikaudu poole nende osatähtsusest SKPs 2021. aastal (2022. aastal 5,3 % SKPst ja 2023. aastal 5,5 % SKPst).

ii. Statistika: saadud taotlused, väljaantud passid ja tagasilükkamise määr

Statistika osutab **suurele arvule edukatele taotlejatele**, kellest enamik on pärit riikidest, mille kodanikud vajaksid muidu ELi sisenemiseks viisat. Allpool tabelis 1 on esitatud Vanuatu ametiasutustelt saadud statistika ajavahemiku 2015–2021 kohta.

---

¹³ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) 2018/1806 peatamiskorra läbivaatamise osas (COM(2023) 642 final).

¹⁴ Rahvusvahelise Valuutafondi riigiaruanne nr 23/115 „[Vanuatu: 2023 Article IV Consultation-Press Release; Staff Report; and Statement by the Executive Director for Vanuatu](#)“, märts 2023.

¹⁵ [Samas](#).

Statistika 2015–2021	
Saadud taotluste koguarv	14 504
Kodakondsuse saanud isikute koguarv	13 489
Väljaantud passide koguarv	10 524
Tagasilükkamine / kodakondsuse tühistamine	1 015 (tagasilükkamise määr umbes 9,6 %)
Edukad taotlejad – peamised päritoluriigid	Hiina (6 628), Nigeeria (430), Liibüa (292), Iraak (276), Süüria (276), Venemaa (247), Liibanon (222), Iraan (154), Korea Vabariik (88), Jeemen (74), Sudaan (29)

Tabel 1. Vanuatu 2022. aasta jaanuaris esitatud statistika ajavahemiku 2015–2021 kohta

Paraku on neis **andmetes**, mille Vanuatu on komisjonile aastate jooksul esitanud, **mitu vastuolu**.

Edukate taotluste arvu kajastavas statistikas on erinevusi. Vanuatult 2020. aastal saadud andmete kohaselt oli ajavahemikul 2015. aasta algusest kuni 2020. aasta augustini edukate taotluste koguarv ligikaudu 4 000, samal ajal kui eespool esitatud 2022. aastal laekunud statistika kohaselt on antud kodakondsus kokku ligikaudu 13 500 isikule. Samuti erineb tagasilükatud taotluste ja äravõetud kodakondsuste arv (1 015), mis esitati 2022. aastal, varasemast (2020. aastal esitatud) statistikast, mille kohaselt lükati ajavahemikul alates 2015. aasta algusest kuni 2020. aasta augustini tagasi vaid üks taotlus ja kodakondsus võeti ära 15 isikult.

Mis puudutab 2021.–2023. aasta statistikat, siis Vanuatu esitas kolmel korral erinevaid andmeid. 12. juulil 2023 nimetas Vanuatu 2022. aastal saadud taotluste koguarvuks 682 ja 2023. aasta esimese kuue kuu jooksul saadud taotluste koguarvuks 676. 23. oktoobril 2023 esitas Vanuatu andmed, mis näisid osutavat sellele, et edukate taotlejate arv on viimase kolme aasta jooksul võrreldes eelmiste aastatega järsult vähenenud (2021. aastal 144, 2022. aastal 127 ja 2023. aastal 130). 23. märtsil 2024 – pärast komisjoni korduvat taotlust esitada selge ja järjepidev statistika – saatis Vanuatu veel ühed andmed, mille kohaselt saadi 2021. aastal kokku 1 072 taotlust, 2022. aastal 875 taotlust ja 2023. aastal 1 113 taotlust, millest lükati tagasi vastavalt 4, 5 ja 22.

Need vastuolud, mille tõttu on esitatud andmeid keeruline hinnata ja võrrelda, osutavad sellele, et **sisekontrolliprotsess**, mida Vanuatu pädevad asutused kõnealuste kavade puhul rakendavad, **ei ole usaldusväärne**.

iii. Kodakondsusseaduse muutmine

2023. aasta märtsis muutis Vanuatu oma kodakondsusseadust,¹⁶ et maandada komisjoni kindlakstehtud riske. Peamised muudatused on järgmised:

- taotluste läbivaatamise ja taustakontrolliga tegelevad nüüd peaministri moodustatud läbivaatamiskomisjoni¹⁷ asemel kolm asutust: i) Vanuatu politseiamet, ii) rahapesu andmebüroo ja iii) immigratsiooniamet, kes annavad aru peasekretärile;

¹⁶ Kodakondsusseaduse muudatus nr 1/2023 (CAP 112), mis avaldati Vanuatu Vabariigi ametlikus väljaandes 21. märtsil 2023.

- Interpoli andmebaasi kantud taotlejate taotlused lükatakse tagasi;
- taotluste läbivaatamisele nimetatud kolmes asutuses ei tohiks kuluda üle 14 päeva ja – kui on vaja rohkem aega – igal juhul mitte üle 30 päeva;
- taotlused kodanikelt, kes on pärit riikidest, mille suhtes kohaldatakse piiranguid või mis on kantud ÜRO sanktsioonide loetellu, lükatakse tagasi;
- kodakondsuskomisjonil on kodakondsuse andmise kohta otsuse tegemiseks aega kolm kuud.

Nende muudatuste mõju peatamise põhjustanud asjaolude kõrvaldamisele käsitletakse järgmistes punktides.

iv. Riskiriikide ja keeluga hõlmatud riikide kodanikud

Nagu on näidatud tabelis 1, kuuluvad edukate taotlejate päritoluriikide hulka peamiselt riigid, mille kodanikel peab olema liidu välispiiri ületamisel viisa.

2023. aastal tegi Vanuatu seadusandliku muudatuse, mille eesmärk on piirata mõne riigi kodanike võimalust taotleda Vanuatu kodakondsust. Eelkõige on muudetud kodakondsusseaduses sätestatud, et kodakondsuskomisjon ei tohi taotlust vastu võtta, kui taotluse esitaja on sellise riigi elanik või kodanik, mille kodakondsuskomisjon on kandnud piirangutega hõlmatud riikide loetellu või mis on kantud ÜRO sanktsioonide loetellu (nagu Jeemen, Süüria, Sudaan, Põhja-Korea ja Iraan¹⁸), välja arvatud juhul, kui taotleja tõendab, et ta ei ole viimase viie aasta jooksul selles riigis elanud, ja esitab tõendid alalise elamise kohta mõnes teises riigis. Kuna Venemaa ja Valgevene nendesse loeteludesse ei kuulu, on **Vanuatu jätkanud Venemaalt ja Valgevenest pärit taotlejate taotluste vastuvõtmist ka pärast Venemaa Ukraina-vastase agressiooni algust.**

v. Tasud

Viimase esitatud teabe kohaselt on Vanuatus praegu neli investeerimisvõimalust¹⁹. Vanuatus rakendatavad investoritele kodakondsuse andmise kavad on üksikinvestorite ja pere jaoks maailma ühed kõige odavamad (tasu on 130 000 USA dollarit taotluse kohta). Tasu inimese kohta väheneb oluliselt, kui taotlus hõlmab mitut taotlejat (180 000 USA dollarit kahe lapsega abielupaari puhul)²⁰.

Dialogi käigus ei ole Vanuatu näidanud üles konkreetset kavatsust suurendada investeerimistasusid, mis oleks üks võimalik viis vähendada kodakondsuse andmist.

vi. Riigis elamise nõue

¹⁷ Läbivaatamiskomisjoni kuulusid peasekretär (komisjoni esimees), kodakondsusameti järelevalveametnik, immigratsiooniameti direktor, passiameti juhtivametnik, peaprokuröri nimetatud riikliku õigusbüroo õigusametnik ja politseiülema nimetatud politseiametnik.

¹⁸ Vanuatu ametiasutustelt ajavahemiku 2016–2021 kohta saadud statistika kohaselt taotlesid Vanuatu kodakondsust edukalt kodanikud viiest riigist, mille suhtes kohaldatakse piiranguid: Süüria (276), Iraan (154), Korea Vabariik (88), Jeemen (74) Sudaan (29).

¹⁹ Arengutoetusprogramm, Vanuatu toetusprogramm, sisserände kapitaliinvesteeringute kava, kinnisvaraprogramm.

²⁰ <https://vancitizenship.gov.vu/index.php/citizenship/fees-and-charges>.

Elamine või füüsiline kohalolek Vanuatus enne kodakondsuse saamist või isegi taotlemisprotsessi ajal ei ole nõutav. 2024. aasta märtsis teatas Vanuatu komisjonile, et käimas on institutsioonidevahelised arutelud, kus käsitletakse riigis elamise nõuet. Teavet võimalike seadusandlike muudatuste sisu ja ajakava kohta ei ole aga esitatud.

vii. Taotlemisprotsess

Investoritele kodakondsuse andmise kavu haldab kodakondsusamet. Kodakondsusamet ei suhtle ei taotlejate ega nende päritoluriikidega. Huvitatud investorid esitavad oma taotlused määratud **esindajate** kaudu, kes vastutavad ainuisikuliselt igasuguse suhtlemise eest taotlejatega. Need esindajad peavad olema Vanuatu kodanikud (kodakondsus ei tohi olla omandatud investoritele kodakondsuse andmise kava kaudu) ja nende peamine registrijärgne asukoht peab olema Port Vila, Vanuatu. Nad ei tohi müüa seadusega kehtestatud hinnast madalama või kõrgema hinnaga ning neile ei maksta kavade turustamise eest tasu. Vanuatu esitas komisjonile nimekirja, kuhu kuulub 71 määratud esindajat. 2024. aasta aprillis oli Vanuatu kodakondsusameti ametlikul veebisaidil nimekiri 60 määratud esindajast²¹.

Esindajad vastutavad ka kavade **turustamise ja reklaamimise** eest. Enamik neist reklaamib oma veebisaidil Vanuatu kavasid kavadena, mis võimaldavad siseneda viisavabalt ELi ja mille taotlemisprotsess on teiste kavadega võrreldes kiirem, ning nimetab selgesõnaliselt võimalust muuta pärast kodakondsuse saamist nime. Esindajad osalevad osaliselt **taotluste menetlemises**. Nad teevad taotlejate esialgse taustakontrolli enne taotluste esitamist kodakondsusametile, kes edastab taotlused läbivaatamiseks ja taustakontrolli tegemiseks nimetatud kolmele asutusele.

viii. Läbivaatamis-/kontrollimenetlus

Pärast esindajatelt taotluste saamist kontrollib kodakondsusamet kontrollnimekirja alusel kõigi taotlejate dokumente, enne kui taotlused esitatakse organile, kes teeb otsuse (kodakondsuskomisjon).

Nagu eespool märgitud, võttis Vanuatu 2023. aastal vastu mitu seadusandlikku muudatust, kuid ta ei ole esitanud rahuldavaid tõendeid selle kohta, et neid muudatusi rakendatakse ja need on investoritele kodakondsuse andmise kavade julgeolekuriskide maandamiseks piisavad. Nagu eespool nimetatud, võeti ühe muudatusena kasutusele uus läbivaatamisprotsess koos **läbivaatamiskomisjoniga**, kus on esindatud kolm asutust – i) Vanuatu politseiamet, ii) rahapesu andmebüroo ja iii) immigratsiooniamet –, kes muu hulgas kontrollivad taotlejate andmeid Interpoli ja muudes rahvusvahelistes andmebaasides. Lisaks pikendatakse kontrolliprotsessi 14–30 päevani.

Ehkki uus menetlus näib maandavat riski, et kodakondsus antakse isikutele, kes on kantud Interpoli andmebaasi, ei sisalda see muid vajalikke elemente, et nõuetekohaselt hinnata taotlejatega seotud julgeolekuriske. Eelkõige ei ole Vanuatu ametiasutustel **asjakohaseid vahendeid taotlejate päritolu- või elukohariigi väljastatud dokumentide**, sealhulgas isikut tõendavate dokumentide ja karistusregistri andmete **õigsuse kontrollimiseks**, kuna ametiasutused ei vaheta teavet taotlejate päritolu- või elukohariigiga.

Dialogi käigus **Vanuatu üksnes esitas viited seadusandlikele muudatustele, lisamata piisavaid selgitusi ja teavet läbivaatamisprotsessi usaldusväärse kohta**. Seetõttu ei ole

---

²¹ <https://vancitizenship.gov.vu/index.php/about-us/designated-agents>.

komisjonil võimalik hinnata, kas nende muudatustega on maandatud peatamisotsuse tegemise ajal esile tõstetud julgeolekuriske.

Lisaks tundub, et erinevalt teistest kolmandatest riikidest, kes rakendavad investoritele kodakondsuse andmise kavasad, ei tugine Vanuatu identiteedi ja maine kontrollimisel ja julgeolekukontrolli tegemisel taustakontrolli tegevatele rahvusvahelistele ettevõtetele. See koos asjaoluga, et Vanuatu ametiasutustel ei ole kontakte taotlejate päritoluriikide ametiasutustega, muudab väga ebatõenäoliseks, et Vanuatu suudab põhjalikult hinnata taotlejate dokumentide ja teabe autentsust ja õigsust.

ix. Nime muutmine

Enne 2021. aastat võisid isikud, kes olid saanud investoritele kodakondsuse andmise kava alusel Vanuatu kodakondsuse, taotleda Vanuatus ka identiteedi muutmist. Dialoogi käigus teatas Vanuatu komisjonile, et 2021. aastal muudeti asjakohast õigusakti (2021. aasta tsiviilõigusliku seisundi registreerimise seadus nr 28, punkti 24 lõige 1A) ja nähti ette, et topeltkodakondsusega isikutel ei ole võimalik registreerida Vanuatus nimemuutust. Samas teatas Vanuatu komisjonile, et tal ei ole andmeid nimemuutuste kohta, mis registreeriti enne 2019. aastat, nii et tal ei ole võimalik esitada tänu investeringule kodakondsuse saanud ja hiljem oma nime muutnud isikute arvu ega teavet nende isikute järelkontrolli kohta.

x. Uurimiskomisjon – eelmise läbivaatamisprotsessi kohaldamisel antud passide läbivaatamine

2023. aasta veebruaris moodustas Vanuatu uurimiskomisjoni, kelle ülesanne on uurida kõiki väidetavaid rikkumisi, mis on toime pandud kavade rakendamise ajal alates nende kasutusele võtmisest. 2024. aasta aprillis teatas Vanuatu, et uurimiskomisjoni töö on alles käimas ja ei ole võimalik nimetada kindlat kuupäeva, millal ta esitab uurimiskomisjoni järeldused.

Lisaks, **Vanuatu ei ole rakendanud struktureeritud järelkontrolli mehhanismi**, et kõrvaldada võimalikud turvalüngad nende enam kui 10 000 passi puhul, mis on välja antud enne õigusakti muutmist ja väidetavalt rangema läbivaatamismenetluse kehtestamist. Kuigi Vanuatu teatas komisjonile, et kohtupraktika kohaselt on võimalik kodakondsus tühistada, kui see on saadud pettuse teel või seadusvastaselt, ei ole ta esitanud teavet konkreetsete investoritele kodakondsuse andmise kavade kaudu saadud kodakondsuse tühistamise juhtumite kohta. Jääb kehtima tõsiasi, et nende passide suur arv, mis on välja antud alates 2015. aastast investoritele kodakondsuse andmise kavade raames tingimuste alusel, mis võimaldasid anda passi isikule, kellele ei oleks tohtinud Interpoli loetellu kuulumise või võltsitud taotluse tõttu kodakondsust anda, kujutab endast jätkuvalt potentsiaalset riski või ohtu liikmesriikide julgeolekule.

5. Järeldus

Eespool esitatud ajakohastatud hinnangut arvesse võttes leiab komisjon, et Vanuatu ei ole esitanud rahuldavaid parandusmeetmeid viisanõudest vabastamise peatamise põhjustanud asjaolude kõrvaldamiseks. Eelkõige komisjoni taotlustele antud vastuste kvaliteet ja arvukad vastuolud esitatud andmetes ning piisavate selgituste puudumine uue õigusakti ja selle rakendamise kohta on viinud komisjoni järelduseni, et investoritele kodakondsuse andmise kavade rakendamine Vanuatus kujutaks endast jätkuvalt märkimisväärset riski liikmesriikide

avalikule korrale ja sisejulgeolekule, kui Vanuatu passi omanikud saaksid jätkata viisavaba reisimist ELi.

Seepärast on komisjon kooskõlas viisamääruse artikli 8 lõikega 7 otsustanud teha ettepaneku viisamäärust muuta, viies Vanuatu viisanõudest vabastatud riikide loetelust üle nende riikide loetellu, kelle kodanikelt nõutakse viisat²². Et anda Euroopa Parlamendile ja nõukogule vajalik aeg komisjoni ettepaneku läbivaatamiseks, pikendas komisjon viisanõudest vabastamise peatamise kestust kuue kuu võrra kuni 3. veebruarini 2025²³.

---

²² Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) 2018/1806 Vanuatu osas (COM(2024) 365 final).

²³ Komisjoni delegeeritud määrus (EL) .../..., millega muudetakse määrust (EL) 2018/1806 seoses Vanuatu kodanike viisanõudest vabastamise ajutise peatamise pikendamisega (C(2024) 3650).